

# SERBEST MUHASEBECİ VE MALİ MÜŞAVİRLERİN ENTEGRE RAPOR UYGULAMALARI SÜRECİNDE MESLEKİ YETKİNLİKLERİNİN TESPİTİNE İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

Prof. Dr. Zeki DOĞAN\*  
Arş. Gör. Adalet ACAR\*\*

Makale Gönderim Tarihi : 05/04/2018/ Kabul Tarihi : 28/11/2018

## ÖZ

Bu çalışmanın temel amacı, muhasebe melek mensuplarının entegre rapor hazırlama sürecinde yeterli mesleki yetkinliklere sahip olup olmadığının ortaya konulmasıdır. Bu amaç doğrultusunda önce entegre rapor ve entegre raporlama konusuna ilişkin bilgiler verilmiş ve literatür taraması yapılmıştır. Sonrasında, çalışmanın araştırma bölümü ile ilgili yapılan anket sonuçları kullanarak Niğde ve Aksaray illerinde mesleklerini icra eden Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin entegre rapor ve entegre raporlama konusundaki görüşlerine ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen analiz ve bulguların sonucunda, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin entegre rapor hazırlamanın önemine ve hazırlanması gerektiğine inandıkları, bu konuda gerekli özveriye gösterecekleri, fakat konu ile ilgili yapılan çalışmaları yeterince takip edemedikleri, entegre rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini kullanabilme gibi bazı konularda sorunlar yaşayabilecekleri tespit edilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Entegre Rapor, Entegre Raporlama, Muhasebe Meslek Mensupları.

## A RESEARCH ON DETERMINING THE PROFESSIONAL QUALIFICATIONS OF CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANTS DURING THE IMPLEMENTATION OF INTEGRATED REPORTS

### ABSTRACT

The purpose of this study is to determine whether professional accountants have sufficient professional competence in integrated report preparation process. With this aim, information about integrated reports and reporting process was given and a literature review was conducted. Next, opinions of Chamber of Public Accountants of Niğde and Aksaray were examined by using survey method. The findings suggest that professional accountants believe in the importance of preparing integrated reports. Although they express their willingness to take care of the issue, they fail to adequately follow the work done on the subject and to use information technology in the preparation and presentation of integrated reports.

**Keywords:** Integrated Report, Integrated Reporting, Professional Accountants.

\* Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İ.İ.B.F. Öğretim Üyesi, zekidogan7@hotmail.com

\*\* Bayburt Üniversitesi İ.İ.B.F. Araştırma Görevlisi, adalet.isletme@gmail.com

## 1. GİRİŞ

1930'lu yıllarda finansal raporlama, 1960'lı yıllarda sosyal ve çevresel raporlama, 1990'lı yıllarda sürdürülebilirlik raporlama uygulamaları başlamış ve son olarak günümüzde entegre raporlama kurumsal rapor uygulamalarında yerini almıştır. Geleneksel raporlar (Finansal raporlar, çevresel ve sosyal raporlar vb.) farklı amaçları karşılamak üzere çok sayıda ve birbirinden bağımsız olarak yayınlanmış birer çıktıdır. Paydaşlar için bu raporlar karışık ve çok uzun olabilmektedir. Bu nedenle finansal ve finansal olmayan bilgilerini bir araya getirerek bağlantılar kuran entegre rapor kavramı ortaya çıkmıştır.

Entegre raporun ne anlama geldiği hususunda biraz farklı tanımları bulunmaktadır. Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC), entegre raporu, bir kuruluşun stratejisinin, kurumsal yönetiminin, performansının ve beklentilerinin kuruluşun dış çevresi bağlamında kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmayı nasıl sağlayacağını kısa ve öz bir şekilde bildirilmesi olarak tanımlamaktadır. King III (Güney Afrika King Yönetim İlkeleri Yönetmeliği), entegre raporu, işletmenin finansal ve sürdürülebilirlik performansının bütünsel ve entegre bir sunumudur şeklinde tanımlamaktadır. Robert G. Eccles ve Michael P. Krzus, kitapları One Report' da entegre rapor, işletmenin kurumsal sosyal sorumluluk ve sürdürülebilirlik raporunda yer alan finansal olmayan bilgileri (çevresel, sosyal ve yönetimsel konular), işletmenin yıllık raporunda bulunan finansal bilgiler ile birleştiren tek rapor olarak tanımlamaktadır(<http://integrated-reporting.org>,<https://www.globalreporting.org/SiteCollectionDocuments/Integrated-reporting-monthly-report-October-to-December-2011.pdf>, Erişim Tarihi: 07.10.2017). IIRC tarafından yapılan tanım da kuruluş tarafından yaratılan değere vurgu yapılırken, diğer tanımlarda finansal ve finansal olmayan bilgilerin entegre bir şekilde sunumuna dikkat çekilmektedir.

2010 yılında, başlangıçta, bir komite olarak oluşturulan IIRC, düzenleyici, yatırımcı, işletme, standart belirleyiciler, muhasebe mesleği ve sivil toplum örgütlerinden oluşan küresel bir koalisyonudur. 2013 yılında IIRC, entegre bir raporun hazırlanması için prensiplere dayalı bir çerçeve olan Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesini yayınlamıştır. Entegre Raporlama Çerçevesi, kuruluşların uzun vadeli beklentilerini açık, öz, bağlantılı ve karşılaştırılabilir bir formatta değerlendirmek için, yatırımcıların ve diğer paydaşların ihtiyaç duyduğu bilgileri iletme konusunda kuruluşlara rehberlik eden kapsamlı bir çerçevedir(<https://www.globalreporting.org/SiteCollectionDocuments/Integrated-reporting-monthly-report-October-to-December-2011.pdf>, Erişim Tarihi: 10.07.2017, <https://www2.deloitte.com/us/en/pages/risk/articles/navigating-the-evolving-sustainability-disclosure-landscape.html>, Erişim Tarihi: 10.07.2017). ER Çerçevesinde, Entegre Raporlama (ER)'nin amaçları aşağıdaki gibi açıklanmaktadır(<http://integratedreporting.org>):

1. Sermayenin daha etkili ve üretken şekilde dağılması amacıyla finansal sermaye sağlayan taraflara sunulan bilgilerin kalitesini artırmak.
2. Kurumsal raporlamaya, farklı raporlama yolları kullanan ve bir kuruluşun zaman içinde değer yaratma kabiliyetini maddi yönde etkileyen tüm faktörleri içeren daha birleşik ve etkili bir yaklaşım ortaya koymak.

3. Sermayenin geniş tabanı (finans, üretilmiş, fikri, insan kaynakları, sosyal, ilişkisel ve doğal) için hesap verebilirlik ve yönetilebilirlik öğelerini güçlendirmek ve bunların birbirlerine olan bağımlılıklarının anlaşılmasını sağlamak.
4. Kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmaya odaklanan entegre düşünce, karar verme ve harekete geçme unsurlarını desteklemektir.

Kuruluşların geçmiş, günümüz ve gelecekteki performansını değerlendirmek için gereken bilgi türü mevcut işletme raporlama modelini kullanarak sağladığımızdan çok daha geniştir. Stratejik yönetim, operasyonlar, finansal ve finansal olmayan performans arasındaki karşılıklı bağımlılıklar, kuruluşların şu anda ve gelecekte değer yaratma becerilerini göstermek için açıkça belirtilmelidir. Entegre raporlama, geleneksel raporlamadan daha geniş bir performans açıklaması sağlayarak bu ihtiyaca cevap vermektedir (<https://www.globalreporting.org/SiteCollectionDocuments/Integrated-reporting-monthly-report-October-to-December-2011.pdf>, Erişim Tarihi: 10.07.2017).

ER, finansal ve diğer raporlama uygulamalarıyla tutarlıdır. Ancak, entegre rapor diğer rapor ve bildirim yöntemlerinden çeşitli açılardan farklılık göstermektedir (<http://integratedreporting.org>, Erişim Tarihi: 07.10.2017). Bu farklılıklar Tablo 1’de sunulmaktadır (<http://www.accaglobal.com>, Erişim Tarihi: 10.07.2017).

**Tablo 1: Entegre Raporlamanın Farklılıkları**

<b>Düşünce</b>	Bağlantısız	➡	Entegre
<b>Yönetim</b>	Finansal sermaye	➡	Sermayenin tüm çeşitleri
<b>Odak</b>	Geçmiş, finansal	➡	Geçmiş ve gelecek, bağlantılı, stratejik
<b>Zaman Aralığı</b>	Kısa dönem	➡	Kısa, orta ve uzun dönem
<b>Güven</b>	Dar kapsamlı açıklamalar	➡	Daha fazla şeffaflık
<b>Esneklik</b>	Kural sınırı	➡	Özel durumlara cevap vermek
<b>Özlülük</b>	Uzun ve karmaşık	➡	Kısa ve önemli
<b>Teknoloji kullanımı</b>	Kağıt tabanlı	➡	Etkin teknoloji

## 2. ENTEGRE DÜŞÜNCE VE ENTEGRE RAPOR/LAMA

ER, entegre düşünceye dayanan bir süreçtir ve zaman içinde değer yaratımı ve değer yaratma yönleri ile ilgili iletişim hakkında bir kuruluş tarafından periyodik olarak entegre edilen bir rapor ile sonuçlanmaktadır (<https://www2.deloitte.com/us/en/pages/risk/articles/navigating-the-evolving-sustainability-disclosure-landscape.html>, Erişim Tarihi: 07.02.2018). ER Çerçevesinde, Entegre düşüncenin, kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmaya yönelik entegre karar verme mekanizmalarına ve eylemlere giden yolu açacağı ifade edilmektedir. Entegre düşünce, aşağıdakiler dahil olmak üzere bir kuruluşun zaman içinde değer yaratma kabiliyetini etkileyen çeşitli faktörler arasındaki bağlantıyı ve bağımlılıkları dikkate almaktadır (<http://integratedreporting.org>, Erişim Tarihi: 07.10.2017):

1. Kuruluşun kullandığı ya da etkilediği sermaye öğeleri ve takas dahil olmak üzere bunlar arasındaki kritik bağımlılıklar,
2. Kuruluşun başlıca paydaşlarının meşru ihtiyaç ve isteklerine yanıt verme kapasitesi,
3. Kuruluşun iş modelini ve stratejisini, dış çevresi ile karşılaştığı risk ve fırsatlara yanıt verecek şekilde nasıl uyarladığını,
4. Kuruluşun geçmişte, bugün ve gelecekte sermaye açısından gerçekleştirdiği faaliyetler, performans (finansal ve diğer) ve sonuçlarını dikkate almaktadır.

Ayrıca, ER Çerçevesi, entegre düşüncenin bir organizasyonun faaliyetlerine ne kadar dahil edilirse bilgi akışını raporlama, analiz etme ve karar verme sürecine doğal olarak daha fazla aktarılacağı ifade edilmektedir. Ayrıca, iç ve dış raporlamayı ve iletişimi destekleyen bilgi sistemlerinin daha iyi entegrasyonuna ve entegre raporun hazırlanmasına da yol açmaktadır. Entegre düşünce, entegre raporun hazırlanmasını için iletişim ve iç/dış raporlamayı destekleyen bilgi sistemlerinin daha iyi entegrasyonunu da öncülük etmektedir(Hoque, 2017:243).

Churet ve Eccles (2014), çalışmalarında entegre raporlamanın yalnızca buzdağının görünen kısmı olduğunu ve görünmeyen kısmının ise entegre düşünce olduğunu ifade etmektedirler. Güney Afrika Yeminli Mali Müşavirler Enstitüsü (SAICA) tarafından yapılan entegre raporlama ve düşünce konusundaki bir araştırmaya göre, yüksek kalitede entegre raporlar üreten işletmeler arasında entegre düşünce kavramının önemi ve örgütlere yararları konusunda güçlü bir bilinç düzeyinin olduğu tespit edilmiştir. Anketin özeti şu şekildedir: Katılımcıların% 70'inden daha fazlası entegre raporlamanın entegre düşüncenin bir sürücüsü olduğuna inanmaktadır. Bu kapsamda entegre düşünce, yönetim kurulunun olduğu kadar üst yönetim düzeyinde de karar vermeyi geliştirmiştir. Kuruluşlara raporlamaya daha uyumlu bir yaklaşım geliştirmelerinde yardımcı olmuştur. Finansal sermaye sağlayıcılar ve diğer menfaat sahipleri ile kuruluşların iletişim kalitesini artırmıştır ve kuruluşlar kısa, orta ve uzun vadede entegre düşünceden daha fazla fayda sağlayacağını beklemektedirler(Hoque, 2017:243). Entegre raporlamanın içsel faydaları aşağıdaki gibidir ([http://www.people.hbs.edu/reccles/Insight\\_Article\\_2011.pdf](http://www.people.hbs.edu/reccles/Insight_Article_2011.pdf), <https://www.imanet.org/...reporting.../integrated-reporting>, Erişim Tarihi: 05.02.2018);

1. Performansı ölçmek için önemli ölçütler hakkında daha iyi anlayış ve fikir birliği sağlaması,
2. Finansal olmayan bilgi için geliştirilmiş ölçüm ve kontrol sistemleri,
3. İç ölçüm ve kontrol sistemlerinin nerede geliştirilebileceğinin belirlenmesi,
4. Finansal ve finansal olmayan performans arasındaki ilişki ve bunun değer yaratmayı nasıl etkilediği hakkında daha fazla netlik,
5. Daha düşük itibar riski,
6. Daha fazla çalışan katılımı,
7. Sürdürülebilirliği önemseyen daha kararlı müşteriler,

8. Sürdürülebilir bir strateji için daha iyi iç karar verme,
9. Daha geniş katılım ve hissedarlar ve pay sahipleriyle daha iyi ilişkiler,
10. Daha iyi risk yönetimi,
11. Süreç ve üretim verimliliğidir.

Entegre raporlamanın dışsal faydaları ise aşağıdaki gibidir ([http://www.people.hbs.edu/reccles/Insight\\_Article\\_2011.pdf](http://www.people.hbs.edu/reccles/Insight_Article_2011.pdf), Erişim Tarihi: 05.02.2018).

1. Ana yatırımcıların yanı sıra sosyal sorumluluk sahibi yatırımcıların ihtiyaçlarını karşılamak,
2. Borsalarda sürdürülebilirlik endekslerine dahil olmak,
3. Veri sağlayıcılarının, Bloomberg ve Thomson Reuters'in temel abonelik hizmetlerinin bir parçası olan doğru finansal olmayan bilgilere sahip olmalarını sağlamak ve analist/ yatırımcılara olan ilgiyi artırmak,
4. Satın alma kararlarının önemli bir ögesi sürdürülebilirlik olan, bireysel tüketici ve ticari müşterilerin beklentilerini karşılamak,
5. İşletmenin tedarikçilerinden daha kapsamlı bilgi istemek için işletmeye güvenilirlik kazandırmak (Tedarik zinciri risklerini azaltmak),
6. İşletmenin itibarını ve markasını geliştirmek,
7. Tüm paydaşlarla daha iyi iletişim kurulması ve paydaşların beklentilerinin daha iyi anlaşılması nedeniyle itibar riskinin azalmasını sağlamasıdır.

### 3. LİTERATÜR TARAMASI

Entegre raporlama uygulamalarında muhasebe meslek mensuplarının rolü ve geleceğin muhasebecilerini yetiştirilmesini sağlamak amacıyla muhasebe eğitim müfredatlarında yapılması gereken değişikliklere ilişkin literatür taraması yapılmıştır. Buna göre:

Aracı ve Yüksel (2017) yapmış oldukları çalışmada, küresel boyutta muhasebe uygulamalarını gerçekleştirebilecek muhasebe meslek mensuplarını yetiştirebilmek ve muhasebe mesleğinin itibarını artırmak için ülkemizde entegre raporlama konularına ilişkin eğitimler verilebileceğini ifade etmektedirler. Bu eğitimlerin Kamu Gözetimi Kurumu ve TÜRMOB gibi mesleki kuruluşlar tarafından düzenlenecek kurslarla verilebileceği gibi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin ilgili lisans programlarında ve Sosyal Bilimler Enstitüleri'nin lisansüstü programlarında entegre rapor/raporlama, entegre düşünce, entegre raporlama ile ilgili kuruluşlar ve entegre raporlamanın tarihsel gelişimi, entegre raporun güvenilirliği ve güvencesi, entegre raporun bileşenleri, entegre raporun hazırlanması, entegre raporlama ve entegre raporu şekillendiren çerçeveler gibi konuları kapsayan derslerin verilerek geleceğin muhasebe meslek mensuplarının yetiştirilmesine katkıda bulunulabileceğini öne sürmektedirler.

Fakoya (2015) yapmış olduğu çalışmada, Güney Afrika'daki King III sürdürülebilirlik raporlama girişimini sürdürmek için öğrencilere verilen muhasebe eğitimlerinin eksikliğini vurgulamaktadır. Çalışmada sürdürülebilirlik muhasebesi eğitiminin, her bir muhasebe fakültesi mezununun öğrenme deneyimlerinin bir parçası olabileceği savunulmaktadır. Muhasebeci akademisyenlerin sürdürülebilir muhasebe disiplini, muhasebe öğrencileri ile muhasebe yeterliliklerini geliştirmek sürdürülebilirlik muhasebe konularını müfredata dahil etmeleri gerekmektedir. Sürdürülebilirlik, finansal ve finansal olmayan bilgilerin sağlanması için ilgili becerilere sahip muhasebe mezunlarının yetiştirilmesi, işletmelerin Güney Afrika'daki yıllık entegre raporlarında sosyal, ekonomik ve çevresel sorunların nasıl raporlandığı üzerinde büyük bir etkiye sahip olacağı ifade edilmektedir. Bu nedenle de, Güney Afrika yükseköğreniminde sürdürülebilirlik muhasebesinin muhasebe programı müfredatına entegrasyonunun ve uygulanmasının, Kral III Sürdürülebilirlik Raporlama Yönetişim Kodunun sürdürülebilirliğini sağlayacağı vurgulanmaktadır.

Oyewo vd.,(2015) yapmış olduğu çalışmalarında, yönetim muhasebesi müfredatına entegre raporlamanın kabul edilebilirliğini değerlendirmeye çalışmışlardır. Anketi araştırma aracı olarak kullanarak, Nijerya'da yedi sektördeki (Akademik, Denetim / Danışmanlık, Finansal Hizmetler, Petrol ve Gaz, Telekomünikasyon, İmalat ve Kamu sektörü) muhasebecilerin görüşlerini incelemişlerdir. Elde edilen analiz ve bulguların sonucunda ER'nin beceri, deneyim ve gerekli eleştirel düşünme seviyesi nedeniyle profesyonel ve lisansüstü akademik muhasebe müfredatlarına dahil edilmesi gerektiğini desteklemektedirler.

ER'nin mesleki ve lisansüstü düzeyde yönetim muhasebesi müfredatına dahil edilmesi gerektiği yönündeki ampirik bulguların ardından, CIMA'nın 2015 yılı için revize edilen müfredatında entegre raporlamayı dahil etmeye yönelik kararı ve eylemi için ampirik destek sağlanmış olmaktadır. Aynı zamanda ACCA'nın ER'yi mesleki seviyede, Aralık 2014 tarihinden itibaren dahil etmek için yaptıkları çalışmaları da desteklemektedirler. CIMA ve ACCA, revize edilen müfredata ER'yi dahil ederek, muhasebe eğitim müfredatını iyileştirmek için öncülük ettikleri ve diğer muhasebe meslek mensuplarını ER'yi müfredatlarına dahil etmek ve ilgili makamları, muhasebe mesleğinin önem derecesini korumak için lisans üstü yönetim muhasebesi müfredatlarında ER'yi revize etmeye çağırmışlardır.

Owen (2013) yapmış olduğu çalışmada, ER ilkelerinin yaygın bir şekilde kabul görmesi nedeniyle, bu değişiklikleri karşılamak için mesleki ve üniversite muhasebe müfredatlarında yapılması gereken önemli gelişmeler olduğunu vurgulamıştır. Muhasebe müfredatlarında, operasyonel veya işlemsel odak olmaktan çok, daha fazla stratejik odağa ihtiyaç duyulmaktadır. Kısa vadeli değil, uzun vadeli bir bakış açısı kazanmaları gerektiği, geçmişe yönelik analiz yerine geleceğe yönelik sunum, nicel bilgiler kadar niteliksel yorumlar da içermelidir ve daha dar dış finansal raporlama verileri veya denetim uygunluğundan ziyade daha geniş işletme performans ölçütleri hakkında rapor verilmelidir. Modern muhasebe müfredatının ayrıca, tek bir ayrıık müfredatta bulunmak yerine, bir dizi müfredatta yer alan, iş riski üzerine daha fazla içerik olması gerekecektir. Bu içerik hem finansal hem de finansal olmayan riskleri içerecek ve kapsam altındaki konuya göre değişebilecektir. Ancak esas olarak operasyonel değil de stratejik ve taktik risklere yönelik olacaktır.

#### 4. ENTEGRE RAPORLAMA UYGULAMALARINDA MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ ROLÜ VE ÖNEMİ

Güvenilir bir danışman olarak profesyonel muhasebeci, entegre düşünce misyonunu, işletme içinde en iyi üstlenecek olan kişidir. Entegre düşüncenin işletme faaliyetlerine aktarılması ile müşteriler işletmenin faaliyetlerini daha iyi anlayabilirler. İşletme faaliyetlerinin daha iyi anlaşılması ise daha iyi karar verme ve ticari sonuçlara neden olur. Entegre düşüncenin işletmeye aktarılması işletme içinde silo anlayışını yıkmakta ve bilginin işletmenin farklı bölümleri arasında tamamen ve özgürce dolaşmasını sağlamaktadır. Bu durum, müşterilerin, işletmeye farklı bir perspektiften bakmalarını sağlayacaktır. Entegre düşünce sürdürülebilir, tutarlı ve uzun dönemde değer yaratmayı sağladığından işletme yalnızca kısa dönemde değil uzun dönemde de daha iyi performans gösterebilecektir. Günümüzde çoğu kişi, kıt kaynakları elinde bulundurarak, etkin bir şekilde yenilemeksizin ve yönetmeksizin sürdürülebilir az sayıda işletmenin olduğunu farkındalar (Çalışanların talebi çevre dostu iş seyahati, bankanın talebi uzun vadeli düşünce vb.). Bu nedenle, KOBİ'lerin artık entegre düşünmeyi ve bilanço/gelir tablosunun tarihi rakamları dışındaki bilgileri raporlamayı düşünme zamanıdır (<https://integratedreporting.org/news/integrated-thinking-reporting-requires-trusted-dvisors-guiding-your-sme-clients/>, Erişim Tarihi: 09.02.2018).

Entegre düşünce ve raporlama, çeşitli liderlik, yönetim ve operasyonel rollerde çalışan bir milyondan fazla profesyonel muhasebeciye önemli fırsatlar sunmaktadır. Muhasebe meslek mensupları, bilgi toplama, analiz ve karar destek faaliyetleri yoluyla değer yaratma anlayışını kolaylaştırabilir ve bu da nihai olarak bir örgütün çabalarını geleneksel finans ve muhasebe ölçütlerinden daha geniş bir perspektifte sürdürülebilir kılma ve yaratma çabalarına doğrudan katkıda bulunarak, muhasebe meslek mensupları, işverenlerinin ve toplumun ihtiyaçlarını eksiksiz bir şekilde karşılayabilir. Kararları desteklemek için meslek mensuplarının sağladıkları bilgi ve analiz, iş modelinde yapılan değişikliklerle daha iyi strateji ve uygulama sağlamak için farklı kaynaklara ve uzun vadeli değer sürücülerinden daha iyi ve daha kapsamlı bir anlayış içermelidir ([https://www.iaa.nl/SiteFiles/Downloads/Creating-value-with-integrated-thinking\\_the-role-of-professional-accountants.pdf](https://www.iaa.nl/SiteFiles/Downloads/Creating-value-with-integrated-thinking_the-role-of-professional-accountants.pdf), Erişim Tarihi: 09.02.2018).

Bir muhasebecinin rolü, entegre raporun hazırlanması ile sınırlı değil, daha çok ER projesinin başlangıcında başlamaktadır. Muhasebeciler ER yolculuğunun tetikleyicileri, ER projelerinin şampiyonu olabilir ve çoklu muhasebe araçları bilgisi ile strateji ve değer yaratma sürecinde entegre düşüncüyü yapılandırmaya yardımcı olabilirler. Muhasebeciler, işletmede ER' nin vektörü olarak hareket edebilir ve CFO genellikle işletme içi ER sürecinin şampiyonudur. Entegre raporun farklı içerik unsurları içinde, muhasebeciler tüm bölümler için temel unsurları sağlayabilir. Raporun işletme genel görünümü ve dış çevre, iş modeli, strateji ve kaynak tahsisi ve görünüm bölümlerinde, muhasebeciler örneğin pazar verilerini destekleyen niceliksel bilgi sağlayabilir. Bununla birlikte, yönetim, riskler ve fırsatlar ve performans bölümlerinde, muhasebeciler bilgileri tanımlamak ve toplamak için merkezdedirler ([http://www.accaglobal.com/content/dam/ACCA\\_Global/Technical/integrate/acca-ima-report-from-share-value-to-shared-value.pdf](http://www.accaglobal.com/content/dam/ACCA_Global/Technical/integrate/acca-ima-report-from-share-value-to-shared-value.pdf), Erişim Tarihi: 10.07.2017).

Herhangi bir ER çerçevesinde, raporlamının karşılaştırılabilirliğini ve eksiksizliğini sağlamak için güvence ihtiyacı olacaktır. ER' nin mevcut iş karmaşıklıkları bağlamında da ilgili olması gerekir. Finansal

rakamların ötesinde raporlama için bir trend olduğundan, denetim işletmeleri çok disiplinli bilgi ve yeteneklerini geliştirmeleri gerekmektedir. Bu zorluğun üstesinden gelmek için muhasebe eğitiminin odağını değiştirme ihtiyacı vardır. Bu, öğrencilerin daha geniş perspektif de öğrenmesini ve modern iş karmaşıklıklarıyla baş etmesini sağlama ile mümkün olur. Sadece muhasebe üzerine odaklanmak yerine, sürdürülebilirlik ve iş süreçleri gibi diğer alanlara, gelecekteki entegre muhasebe kavramına hazır öğrencileri yetiştirmek için önem verilmelidir (<http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/06/ICPAS-IIRC-Roundtable-Report.pdf>, Erişim Tarihi: 18.01.2018).

Bir işletmeye entegre raporlamayı tanıtmaya ve dahil etmeye pek çok beceri ve yetenek gerektirir. Profesyonel muhasebecinin uzmanlık alanına giren açık bir şekilde sayısal ve analitik yönler vardır. Entegre Raporlama Çerçevesi, çalışmalarının birçok alanında muhakeme yapan muhasebeciler için alışılmış olan ilkelere dayalı bir yaklaşımı benimsemektedir. Finans ekipleri, yıllık rapor ve hesaplar aracılığıyla hissedarlara ve diğer paydaşlara raporlama konusunda zaten deneyimlidir. Entegre raporlama da güvenilirlik gerektirir, bu da işletmedeki iç kontrollerin sağlam olması gerektiği anlamına gelir (İç kontroller, finans uzmanlarının yetenekli olduğu bir alandır.). Finans liderleri ayrıca örgütsel stratejiyi şekillendirme konusunda giderek daha fazla yer almaktadırlar. Dolayısıyla, bunlar, entegre raporlamanın benimsenmesi için doğal bir adım sağlamaktadır (<http://www.accaglobal.com/gb/en/student/sa/features/career-development--integrated-reporting.html>, Erişim Tarihi: 18.01.2018.).

Özellikle ACCA (Association of Chartered Certified Accountants) uzmanları için, entegre raporlama, kurumsal raporlamayı, yönetim muhasebesini, risk ve yönetimi kapsayan ACCA Yeterliliğini tamamladığında geliştirilen bilgi ve becerilerle mükemmel uyum sağlayacaktır. ACCA, Finans Uzmanlarını (resmin tamamını ve finans ayrıntısını gören, net bir şekilde iletişim kurabilen ve diğer disiplinlerden meslektaşları ile iyi çalışan kişiler) geliştirmeye odaklanmaktadır(<http://www.accaglobal.com/gb/en/student/sa/features/career-development--integrated-reporting.html>, Erişim Tarihi: 18.01.2018.).

Muhasebe mesleği, işin çeşitli paydaşlara hesap verebilirliğini doğru bir şekilde yerine getirmesini sağlamada önemli bir rol oynamaktadır ve ekonomik/diğer ödülleri uygun bir şekilde dağıtmaktadır. Finansal tabloların ve kurumsal raporların bir taraftan menfaat sahiplerine hazırlanması ve diğer taraftan muhasebe meslek mensuplarının bu raporlarla ilgili bağımsız güvencesi, çok kapsamlı pratik sonuçları vardır. Ayrıca, meslek, entegre raporlama ve entegre raporlar gibi kavramları daha da geliştirmek ve uygulamaya geçirmek için önemli bir role sahiptir. Bunu yaparken, üyesi oldukları kuruluşlar için rekabet avantajı yaratacak ve daha sürdürülebilir bir kapitalizm biçimine ulaşma hedefine katkıda bulunacaklardır(<https://integratedreporting.org/news/what-is-the-role-of-the-accountingprofession-in-south-africa/>, Erişim Tarihi: 15.12.2017.).



## 5. KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI VE YÖNTEMİ

Bu araştırmanın temel amacı, muhasebe meslek mensuplarının entegre rapor uygulamaları sürecinde yeterli mesleki yetkinliklere sahip olup olmadığının tespit edilmesidir. Bununla birlikte muhasebe meslek mensuplarının; bağlı buldukları odaya, cinsiyetlerine, yaşlarına, eğitim durumlarına ve çalışma sürelerine göre entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelerle katılma düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı da bu araştırma ile belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu araştırma, Türkiye genelinde yapılması planlanan daha büyük çaplı bir araştırmanın ön çalışması niteliğinde olduğundan dolayı Niğde ve Aksaray Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı ve sadece il merkezinde mesleklerini bizzat fiili olarak icra eden Niğde’de 52 ve Aksaray’da 109 muhasebe meslek mensubu olarak toplam 161 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler esas alınarak yapılmıştır. Niğde’de 30, Aksaray’da ise 50 muhasebe meslek mensubu rastgele seçilmiştir. Fakat, sadece 59 muhasebe meslek mensubu anketleri cevaplamıştır.

Araştırmada verilerin toplanması amacıyla anket yöntemi kullanılmıştır. Veriler, örneklem olarak seçilen muhasebe meslek mensuplarına anket örneği bırakılıp, yaklaşık 20 gün sonra doldurulan bu anketler toplanarak elde edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde ise, SPSS 18.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır. Çalışmada, ankette yer alan her bir soru için ayrı ayrı frekans hesapları yapılmış, bazı sorular arasında çapraz tablo oluşturularak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, hipotezlerin test edilmesi amacıyla t-testi (Independent-Samples T Test), tek yönlü varyans (One-Way ANOVA) testinden faydalanılmış, elde edilen sonuçlar tablo halinde düzenlenerek anlamlı hale getirilmeye çalışılmıştır.

### 5.1. Araştırma Bulguların Değerlendirilmesi

Tablo 1’de yer alan sonuçlara göre, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının % 42’sinin Niğde ve %58’nin de Aksaray Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleklerini icra ettikleri; %12’sinin kadın ve %88’nin de erkek muhasebe meslek mensuplarından oluştuğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının %12’sinin 20-30 yaş aralığında, %29’unun 31-40 yaş aralığında, %30’nun 41-50 yaş aralığında ve %29’nun da 51 yaş ve üstünde olduğu; % 7’sinin lise, % 5’nin önlisans, % 80’nin lisans ve %8’nin de yüksek lisans düzeyinde eğitim aldığı; % 19’nun 1-5 yıl arasında, %5’nin 6-9 yıl arasında, %22’sinin 10-15 yıl arasında, %13’nün 16-20 yıl arasında ve %41’inde 21 yıl ve üstünde bir süredir mesleklerini icra etmekte oldukları belirlenmiştir.

**Tablo 1: Muhasebe Meslek Mensuplarının Demografik Özelliklerinin Dağılımı**

	Sayı	Yüzde (%)
<b>Muhasebe Meslek Mensuplarının Bağlı Buldukları Oda</b>		
Niğde	25	0.42
Aksaray	34	0.58
<b>Muhasebe Meslek Mensuplarının Cinsiyetleri</b>		
Kadın	7	0.12
Erkek	52	0.88
<b>Muhasebe Meslek Mensuplarının Yaşları</b>		
20-30 yaş	7	0.12
31-40 yaş	17	0.29
41-50 yaş	18	0.30
51 ve üstü	17	0.29
<b>Muhasebe Meslek Mensuplarının Eğitim Durumları</b>		
Lise	4	0.07
Önlisans	3	0.05
Lisans	47	0.80
Yüksek Lisans	5	0.08
Doktora	-	-
<b>Muhasebe Meslek Mensuplarının Çalışma Süreleri</b>		
1 Yıldan az	-	-
1-5 Yıl	11	0.19
6-9 Yıl	3	0.05
10-15 Yıl	13	0.22
16-20 Yıl	8	0.13
21 Yıl ve üstü	24	0.41

Tablo 2’de ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadeler katılma düzeyleri ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur. Tablo 2’de yer alan ifadelerle ilişkin ait güvenilirlik katsayısı 0,87 olarak hesaplanmıştır. Tanımlayıcı nitelikteki bir çalışmada güvenilirlik katsayısının 0,70 ve üzerinde olması arzu edilmektedir. Bu sonuçla kıyaslandığında çalışmamız da yer alan ölçek ifadelerimizin yeterince güvenilir olduğunu söyleyebiliriz.

**Tablo 2: Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Rapor Uygulamaları İle İlgili İfadelere Katılma Düzeylerinin Dağılımı**

ENTEĞRE RAPOR UYGULAMALARI İLE İLGİLİ İFADELER	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	Ortalama
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS) uygun finansal tablolar ve eklerini hazırlarım	9 (15.3)	7 (11.9)	8 (13.6)	18 (30.5)	17 (28.8)	3.46
Sürdürülebilirlik kavramı ve sürdürülebilirlik raporları hakkında bilgi sahibi değilim	9 (15.3)	16 (27.1)	9 (15.3)	19 (32.2)	6 (10.2)	2.95
Kurumsal rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini etkin olarak kullanırım	4 (6.8)	12 (20.3)	2 (3.4)	24 (40.7)	17 (28.8)	3.64
Bir işletmenin geçmiş, cari ve gelecek dönem performansı arasındaki bağlantıyı kurarım	5 (8.5)	1 (1.7)	4 (6.8)	21 (35.6)	28 (47.5)	4.12
Entegre düşünce kavramı hakkında bilgi sahibiyim	5 (8.5)	6 (10.2)	14 (23.7)	27 (45.8)	7 (11.9)	3.42
Bir işletmede entegre düşünce yapısının oluşturulmasına katkı sağlarım	6 (10.2)	6 (10.2)	13 (22)	23 (39)	11 (18.6)	3.46
Değer yaratma kavramı hakkında bilgi sahibi değilim	13 (22)	20 (33.9)	9 (15.3)	13 (22)	4 (6.8)	2.58
İşletme faaliyetlerinin entegre düşünce temelinde gerçekleştirilerek değer yaratılabilmesi için etkin bir iç kontrol sisteminin oluşturulmasına katkı sağlarım (Yasa ve yönetmeliklere uyumun sağlanması gibi.)	3 (5.1)	2 (3.1)	7 (11.9)	26 (44.1)	21 (35.6)	4.02
Bir işletme içindeki risk yönetiminin geliştirilmesine katkıda bulunurum	2 (3.4)	4 (6.8)	7 (11.9)	30 (50.8)	16 (27.1)	3.92
Bir işletmenin fırsatları değerlendirme yeteneğine katkıda bulunamam	6 (10.2)	29 (49.2)	9 (15.3)	9 (15.3)	6 (10.2)	2.66
Finansal sermayenin diğer beş sermaye ögesi ile olan bağlantısını kurarım(Finansal Sermaye, üretilmiş sermaye, fikri sermaye, sosyal ve ilişkisel sermaye, insan sermayesi ve doğal sermaye)	-	11 (18.6)	13 (22)	26 (44.1)	9 (15.3)	3.56

Bir işletmede uzun vadeli sürdürülebilir değer yaratma ile sonuçlanan karar verme becerilerini güçlendiririm (Doğal hammadde için kıtlık ile bağlantılı fiyat riskleri gibi)	1 (1.7)	1 (1.7)	17 (28.8)	29 (49.2)	11 (18.6)	3.81
Bir işletmenin finansal ve finansal olmayan performans göstergeleri arasındaki bağlantıyı kuramam	9 (15.3)	16 (27.1)	11 (18.6)	15 (25.4)	8 (13.6)	2.95
Entegre düşünce merkezli strateji geliştirmek için yönetim kurulu ve üst yönetime yardımcı olamam.	11 (18.6)	21 (35.6)	13 (22)	10 (16.9)	4 (6.8)	2.58
Kurumsal raporlamanın en son trendi olan entegre raporlama hakkında bilgi sahibiyim	1 (1.7)	5 (8.5)	13 (22)	30 (50.8)	10 (16.9)	3.73
Entegre rapor hazırlama ve sunum sürecinde gerekli çabayı gösteririm (Eğer şimdiye kadar entegre rapor hazırlamadıysanız ve gelecekte entegre rapor hazırlama durumunda kalırsanız)	-	4 (6.8)	19 (31.2)	24 (40.7)	12 (20.3)	3.75
Türkiye’de entegre raporlama alanında yapılan çalışmaları takip ederim	2 (3.4)	16 (27.1)	13 (22)	24 (40.7)	4 (4.8)	3.20
Entegre rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini kullanamıyorum	10 (16.9)	14 (23.7)	14 (23.7)	19 (32.2)	2 (3.4)	2.81
“Türkiye’de hisseleri Borsa İstanbul’da işlem gören işletmeler 2020 yılına kadar entegre rapor uygulamalarını zorunlu olarak kullanmaya başlayacaklar.” ifadesi doğrultusunda entegre rapor hazırlama sürecinin öğrenilmesi önemlidir	3 (5.1)	1 (1.7)	8 (13.6)	22 (37.3)	25 (42.4)	4.10

(1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Fikrim Yok 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum)

Tablo 2’den de görüleceği üzere, muhasebe meslek mensupları entegre rapor uygulamaları ile ilgili oluşturulan ifadelerden;

“Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS) uygun finansal tablolar ve eklerini hazırlarım” ifadesine (3.46 ortalama ile) “Fikrim Yok”,

“Sürdürülebilirlik kavramı ve sürdürülebilirlik raporları hakkında bilgi sahibi değilim” ifadesine (ortalama 2.95 ile) “Fikrim Yok”,

“Kurumsal rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini etkin olarak kullanırım” ifadesine (ortalama 3.64 ile) “Katılıyorum”,

“Bir işletmenin geçmiş, cari ve gelecek dönem performansı arasındaki bağlantıyı kurarım” ifadesine (ortalama 4.12 ile) “Katılıyorum”,

“Entegre düşünce kavramı hakkında bilgi sahibiyim” ifadesine (ortalama 3.42 ile) “Katılıyorum”,

“Bir işletmede entegre düşünce yapısının oluşturulmasına katkı sağlarım” ifadesine (ortalama 3.46 ile) “Katılıyorum”,

“Değer yaratma kavramı hakkında bilgi sahibi değilim” ifadesine (ortalama 2.58 ile) “Fikrim Yok”,

“İşletme faaliyetlerinin entegre düşünce temelinde gerçekleştirilerek değer yaratılabilmesi için etkin bir iç kontrol sisteminin oluşturulmasına katkı sağlarım(Yasa ve yönetmeliklere uyumun sağlanması gibi.)” ifadesine (ortalama 4.02 ile) “Katılıyorum”,

“Bir işletme içindeki risk yönetiminin geliştirilmesine katkıda bulunurum” ifadesine (ortalama 3.92 ile) “Katılıyorum”,

“Bir işletmenin fırsatları değerlendirme yeteneğine katkıda bulunamam” ifadesine (ortalama 2.66 ile) “Fikrim Yok”,

“Finansal sermayenin diğer beş sermaye ögesi ile olan bağlantısını kurarım(Finansal Sermaye, üretilmiş sermaye, fikri sermaye, sosyal ve ilişkisel sermaye, insan sermayesi ve doğal sermaye)” ifadesine (ortalama 3.56 ile) “Katılıyorum”,

“Bir işletmede uzun vadeli sürdürülebilir değer yaratma ile sonuçlanan karar verme becerilerini güçlendiririm (Doğal hammadde için kıtlık ile bağlantılı fiyat riskleri gibi)” ifadesine (ortalama 3.81 ile) “Katılıyorum”,

“Bir işletmenin finansal ve finansal olmayan performans göstergeleri arasındaki bağlantıyı kuramam” ifadesine (ortalama 2.95 ile) “Fikrim Yok”,

“Entegre düşünce merkezli strateji geliştirmek için yönetim kurulu ve üst yönetime yardımcı olamam” ifadesine (ortalama 2.58 ile) “Fikrim Yok”,

“Kurumsal raporlamanın en son trendi olan entegre raporlama hakkında bilgi sahibiyim” ifadesine (ortalama 3.73 ile) “Katılıyorum”,

“Entegre rapor hazırlama ve sunum sürecinde gerekli çabayı gösteririm(Eğer şimdiye kadar entegre rapor hazırlamadıysanız ve gelecekte entegre rapor hazırlama durumunda kalırsanız)” ifadesine (ortalama 3.73 ile) “Katılıyorum”,

“Türkiye’de entegre raporlama alanında yapılan çalışmalarını takip ederim” ifadesine (ortalama 3.20 ile) “Fikrim Yok”,

“Entegre rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini kullanamıyorum” ifadesine (ortalama 2.81 ile) “Fikrim Yok”,

“Türkiye’de hisseleri Borsa İstanbul’da işlem gören işletmeler 2020 yılına kadar entegre rapor uygulamalarını zorunlu olarak kullanmaya başlayacaklar.” ifadesi doğrultusunda entegre rapor hazırlama sürecinin öğrenilmesi önemlidir” ifadesine (ortalama 4.10 ile) “Katılıyorum”, şeklinde cevap vermişlerdir.

Yukarıdaki sonuçlar incelendiğinde, muhasebe meslek mensuplarının entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelerden onuna katıldıkları kalan sekiz ifade konusunda ise fikir beyan etmekten kaçındıkları görülmüştür. Bununla birlikte, muhasebe meslek mensuplarının fikir beyan etmekten kaçındıkları ifadelerden önemli bir kısmının olumsuz şeklinde kurulan ifadeler olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin entegre rapor hazırlamanın önemine ve hazırlanması gerektiğine inandıkları, bu konuda gerekli özveriye gösterecekleri, fakat konu ile ilgili yapılan çalışmaları yeterince takip edemedikleri, entegre rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini yeterince kullanamayacakları gibi bazı konularda sorunlar yaşayabilecekleri söylenebilir.

Bununla birlikte, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının; bağlı buldukları odaya, cinsiyetlerine, yaşlarına, eğitim durumlarına ve çalışma sürelerine göre entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelere katılma düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için hipotezler oluşturulmuş ve hipotezlerin analizinde t-testi (Independent-Samples T Test) ve tek yönlü varyans (One-Way ANOVA) testlerinden faydalanılmış, uygulanan bu testlerin sonuçları aşağıda Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5, Tablo 6 ve Tablo 7 de sunulmuştur.

#### **Hipotezler:**

*H1a: Muhasebe meslek mensuplarının **bağlı buldukları odaya** göre entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelere katılma düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.*

*H1b: Muhasebe meslek mensuplarının **cinsiyetlerine göre entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelere katılma düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.***

*H1c: Muhasebe meslek mensuplarının **yaşlarına göre entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelere katılma düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.***

*H1d: Muhasebe meslek mensuplarının **eğitim durumlarına göre entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelere katılma düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.***

*H1e: Muhasebe meslek mensuplarının **çalışma sürelerine göre entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelere katılma düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.***

**Tablo 3: Muhasebe Meslek Mensuplarının Bağlı Buldukları Odaya Göre Entegre Rapor Uygulamaları Sürecinde Mesleki Yetkinliklerinin Tespit Edilmesine İlişkin Oluşturulan İfadelere Katılma Düzeylerinin Değişimi**

ENTEĞRE RAPOR UYGULAMALARI İLE İLGİLİ İFADELER	t	Sig. (2-tailed)
Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS) uygun finansal tablolar ve eklerini hazırlarım	-4.633	0.000
Sürdürülebilirlik kavramı ve sürdürülebilirlik raporları hakkında bilgi sahibi değilim	1.300	0.199
Kurumsal rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini etkin olarak kullanırım	0.001	-1.048
Bir işletmenin geçmiş, cari ve gelecek dönem performansı arasındaki bağlantıyı kurarım	-1.581	0.119
Entegre düşünce kavramı hakkında bilgi sahibiyim	-1.100	0.276
Bir işletmede entegre düşünce yapısının oluşturulmasına katkı sağlarım	-0.095	0.924
Değer yaratma kavramı hakkında bilgi sahibi değilim	3.338	0.001
İşletme faaliyetlerinin entegre düşünce temelinde gerçekleştirilerek değer yaratılabilmesi için etkin bir iç kontrol sisteminin oluşturulmasına katkı sağlarım (Yasa ve yönetmeliklere uyumun sağlanması gibi.)	0.903	0.370
Bir işletme içindeki risk yönetiminin geliştirilmesine katkıda bulunurum	0.031	0.975
Bir işletmenin fırsatları değerlendirme yeteneğine katkıda bulunamam	0.555	0.581
Finansal sermayenin diğer beş sermaye ögesi ile olan bağlantısını kurarım (Finansal Sermaye, üretilmiş sermaye, fikri sermaye, sosyal ve ilişkisel sermaye, insan sermayesi ve doğal sermaye)	1.093	0.279
Bir işletmede uzun vadeli sürdürülebilir değer yaratma ile sonuçlanan karar verme becerilerini güçlendiririm (Doğal hammadde için kıtlık ile bağlantılı fiyat riskleri gibi)	1.858	0.068
Bir işletmenin finansal ve finansal olmayan performans göstergeleri arasındaki bağlantıyı kuramam	1.913	0.061
Entegre düşünce merkezli strateji geliştirmek için yönetim kurulu ve üst yönetime yardımcı olamam.	-0,090	0.928
Kurumsal raporlamanın en son trendi olan entegre raporlama hakkında bilgi sahibiyim	1.401	0.167
Entegre rapor hazırlama ve sunum sürecinde gerekli çabayı gösteririm (Eğer şimdiye kadar entegre rapor hazırlamadıysanız ve gelecekte entegre rapor hazırlama durumunda kalırsanız)	-0.499	0.620
Türkiye’de entegre raporlama alanında yapılan çalışmalarını takip ederim	-0.786	0.435
Entegre rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini kullanamıyorum	0.824	0.413
“Türkiye’de hisseleri Borsa İstanbul’da işlem gören işletmeler 2020 yılına kadar entegre rapor uygulamalarını zorunlu olarak kullanmaya başlayacaklar.” ifadesi doğrultusunda entegre rapor hazırlama sürecinin öğrenilmesi önemlidir	1.386	0.171

Tablo 3’de görüleceği üzere, muhasebe meslek mensuplarının **bağlı buldukları odaya göre** entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelerden “*Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS) uygun finansal tablolar ve eklerini hazırlarım*” ifadesi ile ilgili  $t = -4.633$ ,  $P = 0.000$ , “*Kurumsal rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini etkin olarak kullanırım*”, ifadesi ile ilgili  $t = -3.365$ ,  $P = 0.001$ , “*Değer yaratma kavramı hakkında bilgi sahibi değilim*” ifadesi ile ilgili  $t = 3.338$ ,  $P = 0.001$  değerleri bulunmuştur. Bu nedenle, bulunan değerler  $P < 0.05$ ’den olduğundan dolayı sadece bu üç ifadeye ilişkin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Diğer ifadelerle ilişkin bulunan değerlerin hepsi  $P > 0.05$  olduğu için aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Dolayısıyla, “*Muhasebe meslek mensuplarının **bağlı buldukları odaya göre entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelerle katılma düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır***” şeklinde belirlenen **H1a hipotezi** sadece bu üç ifade için kabul edilmiş, diğer ifadeler için ise ret edilmiştir.

**Tablo 4: Muhasebe Meslek Mensuplarının Cinsiyetlerine Göre Entegre Rapor Uygulamaları Sürecinde Mesleki Yetkinliklerinin Tespit Edilmesine İlişkin Oluşturulan İfadelere Katılma Düzeylerinin Değişimi**

ENTEGRE RAPOR UYGULAMALARI İLE İLGİLİ İFADELER	t	Sig. (2-tailed)
Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS) uygun finansal tablolar ve eklerini hazırlarım	2.105	0.040
Sürdürülebilirlik kavramı ve sürdürülebilirlik raporları hakkında bilgi sahibi değilim	0.830	0.410
Kurumsal rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini etkin olarak kullanırım	0.158	0.875
Bir işletmenin geçmiş, cari ve gelecek dönem performansı arasındaki bağlantıyı kurarım	1.680	0.098
Entegre düşünce kavramı hakkında bilgi sahibiyim	2.256	0.028
Bir işletmede entegre düşünce yapısının oluşturulmasına katkı sağlarım	1.413	0.163
Değer yaratma kavramı hakkında bilgi sahibi değilim	0.331	0.742
İşletme faaliyetlerinin entegre düşünce temelinde gerçekleştirilerek değer yaratılabilmesi için etkin bir iç kontrol sisteminin oluşturulmasına katkı sağlarım (Yasa ve yönetmeliklere uyumun sağlanması gibi.)	0.816	0.418
Bir işletme içindeki risk yönetiminin geliştirilmesine katkıda bulunurum	0.981	0.331
Bir işletmenin fırsatları değerlendirme yeteneğine katkıda bulunamam	0.214	0.831



Finansal sermayenin diğer beş sermaye ögesi ile olan bağlantısını kurarım (Finansal Sermaye, üretilmiş sermaye, fikri sermaye, sosyal ve ilişkisel sermaye, insan sermayesi ve doğal sermaye)	0.377	0.707
Bir işletmede uzun vadeli sürdürülebilir değer yaratma ile sonuçlanan karar verme becerilerini güçlendiririm (Doğal hammadde için kıtlık ile bağlantılı fiyat riskleri gibi)	1.333	0.188
Bir işletmenin finansal ve finansal olmayan performans göstergeleri arasındaki bağlantıyı kuramam	-.415	0.680
Entegre düşünce merkezli strateji geliştirmek için yönetim kurulu ve üst yönetime yardımcı olamam.	-.328	0.744
Kurumsal raporlamanın en son trendi olan entegre raporlama hakkında bilgi sahibiyim	0.486	0.629
Entegre rapor hazırlama ve sunum sürecinde gerekli çabayı gösteririm (Eğer şimdiye kadar entegre rapor hazırlamadıysanız ve gelecekte entegre rapor hazırlama durumunda kalırsanız)	0.102	0.919
Türkiye’de entegre raporlama alanında yapılan çalışmaları takip ederim	1.760	0.084
Entegre rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini kullanamıyorum	-0.793	0.431
“Türkiye’de hisseleri Borsa İstanbul’da işlem gören işletmeler 2020 yılına kadar entegre rapor uygulamalarını zorunlu olarak kullanmaya başlayacaklar.” ifadesi doğrultusunda entegre rapor hazırlama sürecinin öğrenilmesi önemlidir	1.045	0.300

Tablo 4 incelendiğinde, muhasebe meslek mensuplarının **cinsiyetlerine** göre entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelerden “*Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS) uygun finansal tablolar ve eklerini hazırlarım*” ifadesi ile ilgili  $t = 2.105$ ,  $P = 0.04$ , “*Entegre düşünce kavramı hakkında bilgi sahibiyim*” ifadesi ile ilgili  $t = 2.256$ ,  $P = 0.028$  değerleri bulunmuştur. Bu nedenle, bulunan değerler  $P < 0.05$ ’den olduğundan dolayı, sadece bu iki ifadeye ilişkin aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Diğer ifadelerle ilişkin bulunan değerlerin hepsi  $P > 0.05$  olduğu için aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Dolayısıyla “*Muhasebe meslek mensuplarının cinsiyetlerine göre göre entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelerle katılma düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır*” şeklinde belirlenen **H1b hipotezi** sadece bu iki ifade için kabul edilmiş, diğer ifadeler için ise ret edilmiştir.

**Tablo 5: Muhasebe Meslek Mensuplarının Yaşlarına Göre Entegre Rapor Uygulamaları Sürecinde Mesleki Yetkinliklerinin Tespit Edilmesine İlişkin Oluşturulan İfadelere Katılma Düzeylerinin Değişimi**

ENTEĞRE RAPOR UYGULAMALARI İLE İLGİLİ İFADELER	F	Sig.
Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS) uygun finansal tablolar ve eklerini hazırlarım	1.117	0.350
Sürdürülebilirlik kavramı ve sürdürülebilirlik raporları hakkında bilgi sahibi değilim	1.079	0.366
Kurumsal rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini etkin olarak kullanırım	2.091	0.112
Bir işletmenin geçmiş, cari ve gelecek dönem performansı arasındaki bağlantıyı kurarım	0.235	0.872
Entegre düşünce kavramı hakkında bilgi sahibiyim	0.349	0.790
Bir işletmede entegre düşünce yapısının oluşturulmasına katkı sağlarım	0.156	0.925
Değer yaratma kavramı hakkında bilgi sahibi değilim	1.510	0.222
İşletme faaliyetlerinin entegre düşünce temelinde gerçekleştirilerek değer yaratılabilmesi için etkin bir iç kontrol sisteminin oluşturulmasına katkı sağlarım (Yasa ve yönetmeliklere uyumun sağlanması gibi.)	0.563	0.642
Bir işletme içindeki risk yönetiminin geliştirilmesine katkıda bulunurum	0.848	0.474
Bir işletmenin fırsatları değerlendirme yeteneğine katkıda bulunamam	1.446	0.239
Finansal sermayenin diğer beş sermaye ögesi ile olan bağlantısını kurarım (Finansal Sermaye, üretilmiş sermaye, fikri sermaye, sosyal ve ilişkisel sermaye, insan sermayesi ve doğal sermaye)	0.245	0.865
Bir işletmede uzun vadeli sürdürülebilir değer yaratma ile sonuçlanan karar verme becerilerini güçlendiririm (Doğal hammadde için kıtlık ile bağlantılı fiyat riskleri gibi)	0.141	0.935
Bir işletmenin finansal ve finansal olmayan performans göstergeleri arasındaki bağlantıyı kuramam	1.144	0.339
Entegre düşünce merkezli strateji geliştirmek için yönetim kurulu ve üst yönetime yardımcı olamam.	1.268	0.294
Kurumsal raporlamanın en son trendi olan entegre raporlama hakkında bilgi sahibiyim	0.162	0.922

Entegre rapor hazırlama ve sunum sürecinde gerekli çabayı gösteririm (Eğer şimdiye kadar entegre rapor hazırlamadıysanız ve gelecekte entegre rapor hazırlama durumunda kalırsanız)	1.089	0.362
Türkiye’de entegre raporlama alanında yapılan çalışmaları takip ederim	0.382	0.766
Entegre rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini kullanamıyorum	2.572	0.063
“Türkiye’de hisseleri Borsa İstanbul’da işlem gören işletmeler 2020 yılına kadar entegre rapor uygulamalarını zorunlu olarak kullanmaya başlayacaklar.” ifadesi doğrultusunda entegre rapor hazırlama sürecinin öğrenilmesi önemlidir	1.316	0.279

Tablo 5’de görüleceği üzere, muhasebe meslek mensuplarının **yaşlarına göre** entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelerin hepsinde P değerleri 0.05’den büyük bulunmuştur. Bu nedenle, muhasebe meslek mensuplarının **yaşlarına** göre entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelere katılma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Dolayısıyla “*Muhasebe meslek mensuplarının yaşlarına göre entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelere katılma düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır*” şeklinde belirlenen **H1c hipotezi**, ret edilmiştir.

**Tablo 6: Muhasebe Meslek Mensuplarının Eğitim Durumlarına Göre Entegre Rapor Uygulamaları Sürecinde Mesleki Yetkinliklerinin Tespit Edilmesine İlişkin Oluşturulan İfadelere Katılma Düzeylerinin Değişimi**

ENTEĞRE RAPOR UYGULAMALARI İLE İLGİLİ İFADELER	F	Sig.
Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS) uygun finansal tablolar ve eklerini hazırlarım	0.450	0.718
Sürdürülebilirlik kavramı ve sürdürülebilirlik raporları hakkında bilgi sahibi değilim	0.806	0.496
Kurumsal rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini etkin olarak kullanırım	1.846	0.150
Bir işletmenin geçmiş, cari ve gelecek dönem performansı arasındaki bağlantıyı kurarım	1.197	0.319
Entegre düşünce kavramı hakkında bilgi sahibiyim	0.675	0.571
Bir işletmede entegre düşünce yapısının oluşturulmasına katkı sağlarım	1.519	0.220
Değer yaratma kavramı hakkında bilgi sahibi değilim	0.189	0.903

İşletme faaliyetlerinin entegre düşünce temelinde gerçekleştirilerek değer yaratılabilmesi için etkin bir iç kontrol sisteminin oluşturulmasına katkı sağladım (Yasa ve yönetmeliklere uyumun sağlanması gibi.)	0.955	0.421
Bir işletme içindeki risk yönetiminin geliştirilmesine katkıda bulunurum	0.210	0.889
Bir işletmenin fırsatları değerlendirme yeteneğine katkıda bulunamam	0.364	0.779
Finansal sermayenin diğer beş sermaye ögesi ile olan bağlantısını kurarım (Finansal Sermaye, üretilmiş sermaye, fikri sermaye, sosyal ve ilişkisel sermaye, insan sermayesi ve doğal sermaye)	0.438	0.727
Bir işletmede uzun vadeli sürdürülebilir değer yaratma ile sonuçlanan karar verme becerilerini güçlendiririm (Doğal hammadde için kıtlık ile bağlantılı fiyat riskleri gibi)	1.342	0.270
Bir işletmenin finansal ve finansal olmayan performans göstergeleri arasındaki bağlantıyı kuramam	1.060	0.374
Entegre düşünce merkezli strateji geliştirmek için yönetim kurulu ve üst yönetime yardımcı olamam.	0.749	0.528
Kurumsal raporlamanın en son trendi olan entegre raporlama hakkında bilgi sahibiyim	0.230	0.875
Entegre rapor hazırlama ve sunum sürecinde gerekli çabayı gösteririm (Eğer şimdiye kadar entegre rapor hazırlamadıysanız ve gelecekte entegre rapor hazırlama durumunda kalırsanız)	0.251	0.860
Türkiye’de entegre raporlama alanında yapılan çalışmaları takip ederim	0.328	0.805
Entegre rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini kullanamıyorum	0.977	0.410
“Türkiye’de hisseleri Borsa İstanbul’da işlem gören işletmeler 2020 yılına kadar entegre rapor uygulamalarını zorunlu olarak kullanmaya başlayacaklar.” ifadesi doğrultusunda entegre rapor hazırlama sürecinin öğrenilmesi önemlidir	0.614	0.609

Tablo 6’de görüleceği üzere, muhasebe meslek mensuplarının **eğitim durumlarına göre** entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelerin hepsinde P değerleri 0.05’den büyük bulunmuştur. Bu nedenle, muhasebe meslek mensuplarının **eğitim durumlarına göre** entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelere katılma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Dolayısıyla “*Muhasebe meslek mensuplarının eğitim durumlarına göre entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelere katılma düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır*” şeklinde belirlenen **H1d hipotezi**, ret edilmiştir.

**Tablo 7: Muhasebe Meslek Mensuplarının Çalışma Sürelerine Göre Entegre Rapor Uygulamaları Sürecinde Mesleki Yetkinliklerinin Tespit Edilmesine İlişkin Oluşturulan İfadelere Katılma Düzeylerinin Değişimi**

ENTEĞRE RAPOR UYGULAMALARI İLE İLGİLİ İFADELER	F	Sig.
Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS) uygun finansal tablolar ve eklerini hazırlarım	2.165	0.085
Sürdürülebilirlik kavramı ve sürdürülebilirlik raporları hakkında bilgi sahibi değilim	1.590	0.190
Kurumsal rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini etkin olarak kullanırım	2.120	0.091
Bir işletmenin geçmiş, cari ve gelecek dönem performansı arasındaki bağlantıyı kurarım	1.854	0.132
Entegre düşünce kavramı hakkında bilgi sahibiyim	1.863	0.130
Bir işletmede entegre düşünce yapısının oluşturulmasına katkı sağlarım	1.504	0.214
Değer yaratma kavramı hakkında bilgi sahibi değilim	1.088	0.372
İşletme faaliyetlerinin entegre düşünce temelinde gerçekleştirilerek değer yaratılabilmesi için etkin bir iç kontrol sisteminin oluşturulmasına katkı sağlarım (Yasa ve yönetmeliklere uyumun sağlanması gibi.)	0.643	0.634
Bir işletme içindeki risk yönetiminin geliştirilmesine katkıda bulunurum	1.112	0.361
Bir işletmenin fırsatları değerlendirme yeteneğine katkıda bulunamam	1.515	0.211
Finansal sermayenin diğer beş sermaye ögesi ile olan bağlantısını kurarım (Finansal Sermaye, üretilmiş sermaye, fikri sermaye, sosyal ve ilişkisel sermaye, insan sermayesi ve doğal sermaye)	0.402	0.807
Bir işletmede uzun vadeli sürdürülebilir değer yaratma ile sonuçlanan karar verme becerilerini güçlendiririm (Doğal hammadde için kıtlık ile bağlantılı fiyat riskleri gibi)	0.125	0.973
Bir işletmenin finansal ve finansal olmayan performans göstergeleri arasındaki bağlantıyı kuramam	0.995	0.418
Entegre düşünce merkezli strateji geliştirmek için yönetim kurulu ve üst yönetime yardımcı olamam.	0.417	0.796
Kurumsal raporlamanın en son trendi olan entegre raporlama hakkında bilgi sahibiyim	0.235	0.917
Entegre rapor hazırlama ve sunum sürecinde gerekli çabayı gösteririm (Eğer şimdiye kadar entegre rapor hazırlamadıysanız ve gelecekte entegre rapor hazırlama durumunda kalırsanız)	1.006	0.413
Türkiye’de entegre raporlama alanında yapılan çalışmaları takip ederim	1.30	0.400
Entegre rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini kullanamıyorum	3.122	0.022
“Türkiye’de hisseleri Borsa İstanbul’da işlem gören işletmeler 2020 yılına kadar entegre rapor uygulamalarını zorunlu olarak kullanmaya başlayacaklar.” ifadesi doğrultusunda entegre rapor hazırlama sürecinin öğrenilmesi önemlidir	0.843	0.504

Tablo 7’de görüleceği üzere, muhasebe meslek mensuplarının çalışma sürelerine göre entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelerden sadece “*Entegre rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini kullanamıyorum*” ifadesine ilişkin  $F= 3.122$ ,  $P =0.022$  değerleri bulunmuştur. Bu nedenle, bulunan değerler  $P < 0.05$ ’den olduğundan dolayı sadece bu ifadeye ilişkin aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Diğer ifadelere ilişkin bulunan değerlerin hepsi  $P > 0.05$  olduğu için aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Dolayısıyla “*Muhasebe meslek mensuplarının çalışma sürelerine göre entegre rapor uygulamaları sürecinde mesleki yetkinliklerinin tespit edilmesine ilişkin oluşturulan ifadelere katılma düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır*” şeklinde belirlenen **H1e hipotezi** sadece bu ifade için kabul edilmiş, diğer ifadeler için ise ret edilmiştir.

## 6. SONUÇ

Kurumsal raporlamanın şeffaflığın ve kullanılabilirliğini artıran entegre rapor, bir kuruluşun tüm paydaşlarının (Çalışanlar, müşteriler, tüketiciler, düzenleyici kuruluşlar, toplum vb.) artan bir şekilde ilgisini çekmektedir. Bu doğrultuda, ülkemizde gelecek dönem muhasebe uygulamalarını yapabilecek muhasebe meslek mensuplarını yetiştirilmesi önem arz etmektedir. Üniversitelerimizde, muhasebe eğitimi veren lisans ve lisansüstü programlarda gerekli yeterliliğe sahip muhasebe meslek mensuplarını yetiştirebilmek için Türkiye Muhasebe Standartları, Sürdürülebilirlik/Sürdürülebilirlik Raporu (Sosyal Çevresel ve Yönetimsel konular) ve Entegre Rapor/lama(IIRC, Uluslararası ER Çerçevesi, Entegre Düşünce, İş Modeli, Değer Yaratma, Değer Yaratma Süreci, Entegre Rapor, Entegre Raporlama, Niçin Entegre Raporlama vb.) konularını içeren dersler verilmelidir.

Muhasebe meslek mensuplarının entegre rapor hazırlama ve sunum aşamalarında aktif olarak yer alabilmeleri için bazı konularda yetkinliğe sahip olmaları gerekir. Bu konular: Türkiye Muhasebe Standartları, sürdürülebilirlik kavramı/sürdürülebilirlik raporları, kurumsal rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini etkin olarak kullanabilme, işletmenin geçmiş, cari ve gelecek dönem performansı arasındaki bağlantıyı kurabilme, entegre düşünce, değer yaratma kavramı, iç kontrol sisteminin oluşturulması, risk yönetimi, fırsatları değerlendirme, ER çerçevesinde yer alan sermaye öğeleri hakkında bilgi sahibi olma ve sermaye öğeleri arasındaki bağlantıyı kurabilme, finansal ve finansal olmayan performans göstergeleri arasındaki bağlantıyı kurabilme, entegre raporlama v.b. dir.

Çalışmamız kapsamında anketi cevaplayan muhasebe meslek mensupları, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun finansal tablolar hazırlayabilme ve sürdürülebilirlik raporları hakkında bilgiye sahibi olma, değer yaratma kavramı, fırsatları değerlendirme, finansal ve finansal olmayan performans göstergeleri arasındaki bağlantıyı kurma, Türkiye’de entegre raporlama alanında yapılan çalışmaları takip etme ve entegre rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini kullanabilmeye ilişkin ifadelerle “**Fikrim Yok**” şeklinde cevap vererek fikir beyan etmekten kaçınmışlardır. Ancak, muhasebe meslek mensuplarının fikir beyan etmekten kaçındıkları ifadelerden önemli bir kısmının olumsuz olarak kurulan cümleler olduğu tespit edilmiştir.

Sürdürülebilirlik raporu ve finansal raporlar entegre raporun hazırlanmasında temel bileşenler olmasına rağmen, çalışmamız kapsamında ankete katılanlar, bu raporlara ilişkin ifadeler görüş bildirmemişlerdir. Bu nedenle ülkemizde paydaş ihtiyaçlarını karşılayan kurumsal raporların hazırlanması ve sunulması hususunda alınması gereken mesafenin oldukça fazla olduğunu söylemek mümkündür.

Kurumsal rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini etkin olarak kullanma, bir işletmenin geçmiş, cari ve gelecek dönem performansı arasındaki bağlantıyı kurma, entegre düşünce kavramı hakkında bilgiye sahip olma, bir işletmede entegre düşünce yapısının oluşturulmasına katkıda bulunma, bir işletmenin iç kontrol sisteminin oluşturulmasına katkıda bulunma, risk yönetimi, Finansal sermayenin diğer beş sermaye ögesi ile olan bağlantısını kurma ve entegre raporlama hakkında bilgi sahibi olmaya ilişkin ifadelerle “*Katılıyorum*” şeklinde cevap vermişlerdir.

Özetle, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin entegre rapor hazırlamanın önemine ve hazırlanması gerektiğine inandıkları (Yasal zorunluluk olması durumunda), konu ile ilgili yapılan çalışmaları yeterince takip edemedikleri, entegre rapor hazırlama ve sunum aşamalarında bilgi teknolojilerini yeterince kullanabilme gibi bazı konularda sorunlar yaşayabileceklerini söylemek mümkündür.

Bununla birlikte, konu ile ilgili yapılan araştırma sadece iki il merkezinde mesleklerini icra eden muhasebe meslek mensupları üzerinden yapıldığı için sonuçlarının da genelleştirilmemesi gerekmektedir. Bu nedenle konu ile ilgili bundan sonra yapılan araştırmaların Türkiye genelinde yapılması halinde daha doğru ve yararlı sonuçlar elde edilebilecektir.

**KAYNAKÇA**

Aracı, H., & Yüksel, F., “Entegre Raporlamada Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü ve Muhasebe Müfredatlarında Entegre Raporlama”, *World of Accounting Science*, 19(2), 2017.

Fakoya, M. B., “Developing Skilled Accounting Graduates through Sustainability Accounting Education for Improved Sustainability..”, *Economics*, 6(2): 140-148, 2015.

Owen, G., “Integrated Reporting: A Review of Developments and Their Implications for The Accounting curriculum”, *Accounting Education*, 22(4), 340-356, 2013.

Oyewo, B., Obigbemi, I., & Uwuigbe, U., “Should Integrated Reporting be Incorporated in the Management Accounting Curriculum?”, *International Journal of Education and Research*, Vol: 3 (1), pp. 63-76, 3(1), 63-76, 2015.

Hoque, M. E., Why Company Should Adopt Integrated Reporting?, *International Journal of Economics and Financial Issues*, 7(1), 2017.

[http://www.people.hbs.edu/reccles/Insight\\_Article\\_2011.pdf](http://www.people.hbs.edu/reccles/Insight_Article_2011.pdf), Erişim Tarihi: 05.02.2018

<http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-Turkish.pdf>. Erişim Tarihi: 07.10.2017.

<https://www.globalreporting.org/SiteCollectionDocuments/Integrated-reporting-monthly-report-October-to-December-2011.pdf>. Erişim Tarihi: 07.10.2017.

<https://integratedreporting.org/news/integrated-thinking-reporting-requires-trusted-advisors-guiding-your-sme-clients/>. Erişim Tarihi: 09.02.2018.

<https://integratedreporting.org/news/what-is-the-role-of-the-accounting-profession-in-south-africa/>, Erişim Tarihi: 15.12.2017.

[https://www.iaa.nl/SiteFiles/Downloads/Creating-value-with-integrated-thinking\\_the-role-of-professional-accountants.pdf](https://www.iaa.nl/SiteFiles/Downloads/Creating-value-with-integrated-thinking_the-role-of-professional-accountants.pdf), Erişim Tarihi: 09.02.2018.

[http://www.accaglobal.com/content/dam/ACCA\\_Global/Technical/integrate/acca-ima-report-from-share-value-to-shared-value.pdf](http://www.accaglobal.com/content/dam/ACCA_Global/Technical/integrate/acca-ima-report-from-share-value-to-shared-value.pdf). Erişim Tarihi: 10.07.2017.

<http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/06/ICPAS-IIRC-Roundtable-Report.pdf>. Erişim Tarihi: 18.01.2018.

<http://www.accaglobal.com/gb/en/student/sa/features/career-development--integrated-reporting.html>, Erişim Tarihi: 18.01.2018.

<https://www2.deloitte.com/us/en/pages/risk/articles/navigating-the-evolving-sustainability-disclosure-landscape.html>. Erişim Tarihi: 07.02.2018.

<https://www.imanet.org/...reporting.../integrated-reporting>, Erişim Tarihi: 05.02.2018.